

PANORAMA

Xosé Ramos Rodríguez

Antón Costa Rico

Nova Escola Galega

jose.ramos.rodriguez@edu.xunta.es

anton.costa@usc.es

ISSN: 1132-8932

Páx. 88-91

ACTUALIDADE DA POLÍTICA EDUCATIVA

- **24 propostas para a reforma da profesión docente non universitaria.** Moitos observadores e investigadores coinciden en que os cambios en educación non poden facerse, sen máis, dende arriba. En leis como a LOXSE diversos traballos académicos- un deles dirixido por un dos seus máximos promotores (Alvaro Marchesi) - quedou en evidencia que non se desenvolveron como se pretendía polo desleixo de boa parte do profesorado que é en definitiva quen tén que aplicala. Por aí deberían ir as preocupacións do Ministerio cando decide a complementar esta nova Lei Orgánica con medidas dirixidas a reformar a profesión docente. Diso deberían de ir estas propostas que presentou o Ministerio.

Pero despois dun diagnóstico que non incorpora datos novos, aínda que pon sobre a mesa os déficits mais recoñecibles e recoñecidos do sistema, non ofrece despois concreción nas medidas. Nin quen o levará á práctica (moi importante nun sistema coas competencias nas Administracións autonómicas e non na Estatal autora da proposta), nin como (aquí o financiamento sería a pedra angular da súa credibilidade), nin cando (cuestión non menor, pois a nova Lei comeza a aplicarse dentro de meses) se aclara nos textos que se redactan con verbos en condicional que dan unha impresión de inacabadas ás propostas.

Por exemplo, segue a contemplarse a oposición como única forma de selección; nesa liña o período de prácticas de iniciación á docencia (PID) non é selectivo. Tamén se fai moita referencia (reverencia mais ben) á competencia dixital docente pero non aparece como algo singular nin na selección nin na formación obrigada. Aparece como unha novidade de moitísima relevancia establecer probas de acceso para a formación inicial, tanto de Maxisterio como do mestrado de Secundaria. No primeiro caso, unha dobre volta (despois da selectividade) difícil de xustificar —podíase en todo caso ponderar a proba (PAU) xa existente— e moi difícil de poñer en práctica —estatal, autonómica, por Facultade?—. Logo, recupérase algunha proposta,

sempre adiada pola polémica que provoca, como a avaliación e o recoñecemento da función docente, mais formulado con tanta precaución que case non din nada. En todo caso, como facemos nesta sección habitualmente, saudamos a existencia do documento e daremos unha marxe para o desenvolvemento desta iniciativa, que poderá servir como elemento de partida para o diálogo entre as administracións e as diversas representacións do sector: Universidades, Sindicatos, MRP e colectivos sectoriais.

- **As clases particulares.** Por primeira vez en España aparecen datos económicos do gasto en clases particulares (“Educación na sombra” chámasele tamén), grazas á Encuesta de Presupuestos Familiares (EPF) do INE, que avaliou de xeito completo este tipo de gasto familiar. Hai varias cousas que chaman a atención:

- Hai un incremento do gasto; con datos anteriores conséntase que entre 2006 e 2017 triplicouse este tipo de gasto.

- Afecta xa o 25% do alumnado. É moito, aínda que lonxe do impacto doutros países como os asiáticos.

- Na última década estaba habendo un incremento xeneralizado, pero coa pandemia acelerouse e desequilibrouse aínda máis a favor das familias con máis recursos.

- Noutros países nos que o profesorado público non ten dedicación exclusiva chegan a reservarse materiais valiosos nas súas clases para utilizalos despois nesta educación na sombra.

Toca, polo tanto, preocuparse de que non avance este fenómeno. Toca reforzar a calidade

do ensino público como resposta mais acaída, posto que provoca desigualdade pola súa propia razón de ser.

- **Manter as notas numéricas en Galicia.** É un lugar común nas Leis Orgánicas que se diga unha cousa —a avaliación continua e formativa— e se concrete lexislativamente o contrario: cualificar cun cualificativo simple (suspense, aprobado...). Iso fai o Ministerio no seu Decreto de Currículo. Pero a Xunta vai máis alá, supoñemos que cun afán politicamente diferenciador, e segue mantendo as cualificacións numéricas en Primaria, que o Ministerio suprime. Argumentan que así a avaliación será mais obxectiva e “xusta”. Poderíase contemplar esa xustiza cando se necesita unha cualificación final que habilita para unha promoción ou para un título, nese caso seguramente deberá establecerse algún tipo de medición que valide. Pero para a información continuada e/ou periódica ás familias, os números son xeralmente enganosos. Ademais simplifican tanto que disuaden a profesorado e familias de efectuar/demandar unha descrición pormenorizada; máis traballosa si, pero sempre máis formativa. Mala decisión, pois, querer diferenciarse neste aspecto.

- **Actualización na FP.** Quede constancia da aprobación da Lei Orgánica de Ordenación e Integración da FP, o pasado 23 de marzo.

- **A guerra de Ucraína** a causa da invasión de Rusia é un forte elemento de preocupación e de rechazo, que Nova Escola Galega exteriorizou a través do documento “As educadoras e os educadores galegos contra a guerra e o asoballamento entre Estados e Nacións”. Por mor dela, diversos

centros educativos de Galicia acollen e probablemente acollerán escolares ucraínos/as, que debemos acoller coa máxima empatía e atención.

ARREDOR DA GALEGUIZACIÓN

- O Consello da Cultura Galega puxo en marcha o proxecto “Aquí medra a lingua”.

- A salientar, igualmente, o libro de Montse Pena Presas e Mª Caamaño Rojo (2022). *Ax(e)itar a lingua. Orientacións para unha comunicación inclusiva no ensino* (Santiago: ASPG/CIG), un chanzo máis para a comunicación en galego desde os dereitos de todos e todas.

- Feliz iniciativa a acordada inicialmente por 18 concellos galegos para promover a galeguización: *ALINGUA*, agora baixo a presidencia do educador social Adolfo Muíños, alcalde de Rianxo.

LIBROS, RECURSOS E MATERIAIS

- Véñse de presentar unha “Guía para o uso correcto dos videoxogos”. Silvia López e Xesús Rodríguez, docentes da Universidade de Santiago e membros de Nova Escola Galega, son os autores dun libro no que defenden a utilización

responsable dos videoxogos. Indican que hai videoxogos que achegan solucións para conseguir obxectivos científicos complicados. Que outros axudan a estudantes e a docentes a elaborar os seus propios recursos e experiencias para o ensino. Defenden que teñen un poder de atracción e motivación que pode supor beneficios para dinamizar a aula e para a aprendizaxe e o entendemento escolar. Outra cousa é recoñecer que ás veces son utilizados indebidamente para que sirvan como de gardería ou mesmo son produtos pensados para crear un certo tipo de adicción, e por iso é importante saber controlar o tempo e como se usan.

- Pablo González Ogando vén de publicar *Bocados matemáticos* (Xerais, 2022). As matemáticas están presentes no día a día. Unha mirada adestrada consegue identificar elementos xeométricos, numéricos, lóxicos ou estatísticos ao seu arredor en multitude de situacións. Desde a forma do balón de fútbol ata o número que nos asignaron no noso DNI, nestas páxinas explícanse exemplos variados de aplicacións das matemáticas. A ciencia leva a formular preguntas porque sen preguntas non hai respostas. Bocados matemáticos dá respostas, fomenta a curiosidade e perseque que se perda o medo a facer uso das matemáticas.
- Xosé R. Branco Buxán vén de publicar (2021) *Acoso e demolición do sistema público de ensino* (Santiago: Laiovento). O ensaio identifica no sistema educativo arquitecturas organizativas que forman parte da cultura neoliberal hexemónica en Occidente. Os procesos de privatización e in-

dividualización que se fundamentan na estigmatización, segregación e degradación do ensino público, representan un perigo e un desafío para o cumprimento dos obxectivos ideais de ben público, de balde e de acceso universal. O autor examina criticamente este sistema e propón manter, precisamente, unha intelixencia crítica e aguda para a acción contrahexemónica.

ENCUNTROS E XORNADAS

- Anpas Galegas organizou, no pasado mes de febreiro, a III Xornada de ANPAS no Rural, celebradas en Navia de Suarna, baixo o lema "A arte de aprender, de educar e de vivir no rural". Unha xornada de rica convivencia, de preocupacións compartidas e de compromisos renovados.
- Tamén no pasado febreiro se celebraron nas instalacións do Consello da Cultura Galega as Xornadas de Gálix (Desfacendo a raia VIII) arredor de "Poesía cargada de futuro para futuras xeracións", cun atractivo programa desenvolvido ao longo de dúas xornadas, coa participación de autoras e autores relevantes neste ámbito literario.

INICIATIVAS E EXPERIENCIAS

- Feliz documental o dirixido polas documentalistas e cineastas Alba Cid e Adela Otero, co título *A mestra de escola* (accesible en youtube), mesturando imaxes do pasado histórico coas voces de catro mestras de onte e de hoxe no mundo da escola rural, dunha muller próxima aos 90 anos e unha profesora universitaria que recorda a súa mestra. Un galano.
- A Deputación de Pontevedra puxo en marcha o programa **Rede Agora**, para favorecer a través dos concellos a presenza de nenos e nenas nas rúas como a mellor proba de concellos sans e vivos, seguindo a filosofía indicada por Francesco Tonucci.
- O colectivo ASEIA (Asociación para a saúde emocional na infancia e adolescencia) vén desenvolvendo diversas iniciativas, entre elas unhas xornadas celebradas en Vigo.
- Florencio Delgado Gurriarán é o autor que celebramos neste ano arredor das datas das Letras Galegas. É viva representación dos traballos infatigables que levaron numerosos exiliados políticos

galegos do 36. A Fundación Penzol organizou e difundiu unha extraordinaria selección de fondos bibliográficos e documentais arredor desta nobre figura, consultable na rede.

RECOÑECIMENTOS E PREMIOS

- **Premios a centros inclusivos.** A Xunta de Galicia recoñece o traballo de oito centros educativos galegos co Premio Boas Prácticas de Educación Inclusiva 2021, convocados pola Consellería de Cultura, Educación e Universidade co obxectivo de impulsar a atención á diversidade e a inclusión educativa, difundir as boas prácticas, así como recoñecer o labor que, neste sentido, está a desenvolverse actualmente nos centros educativos. Trátase, deste xeito, de promover unha escola que garanta o estímulo das capacidades de todo o alumnado e contribúa á creación de contornos e culturas inclusivas.

Na categoría A, destinada a Educación Infantil e Educación Primaria, o 1º premio é para o colexio CEIP Plurilingüe A Laxe (Ferrol), o 2º para o colexio CEIP de Quiroga e o 3º para o colexio CEIP Nosa Señora dos Remedios (Pontearreas). O colexio CEIP Plurilingüe da Torre Cela (Bueu) obtivo o accésit.

No caso da categoría B, destinada a Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional, formación de persoas adultas e ensinanzas de réxime especial, o instituto IES de Melide recibe o 1º premio, o instituto IES A Pinguela (Monforte de Lemos) o 2º e o instituto IES de Pastoriza (Arteixo) o 3º. O accésit é para o instituto IES Fernando Blanco (Cee). Parabéns a todos eles.

- O xornalista de La Voz de Galicia Joel Gómez recibiu, con outras tres persoas, un Premio á súa traxectoria informativa (Premios CESAGAL) por dar voz e visibilidade ás persoas vinculadas ao mundo das discapacidades e do emprego inclusivo.

DESDE A HISTORIA DA EDUCACIÓN (E NON SÓ)

- Romero Masiá, A. (2021), *Mercedes Tella Comas (1868-1934)*. Mestra e directora da Escola Normal de Mestras da Coruña (A Coruña: Baia), unha adecuada monografía para seguir recoñecendo o noso pasado educativo.

- Álvarez Castro, X. (2022). *Os anos do silencio* (Vigo: Xerais). Outro fundamental texto para seguir coñecendo as consecuencias negativas do 36 na vida socio-política pontevedresa.

FÓRONSE

- O pasado 30 de Marzo e case fronteira dos 99 anos deixounos a educadora Antía Cal, quen desde o colexio vigués Rosalía de Castro abriu as fiestras á nova pedagogía e inseriu a vida da escola na contorna. Facilitou as conexións galegas con Rosa Sensat e as Escolas d'Estiu e, á beira da ensinanza en inglés, en-

tendeu que a escola debería ter unha acción comprometida coa galeguización. Recibira en vida valiosos recoñecementos e entre eles o de ser Socia de Honra de Nova Escola Galega (2003).

- Fóisenos a mestra Carmela Iglesias Pérez, aos seus 88 anos de idade. Ben coñecida e extremadamente apreciada nas terras de Santiago e de Negreira. Foi unha mestra freinetista e impulsora do Grupo Freinet (ACIES-MCEP). Vivía a súa acción escolar e de educadora en conexión coa transformación social e cultural da contorna, como deixou constancia de vida no contexto das comunidades rurais nas terras de Negreira nas que participou intensamente. Era tamén Socia de Honra de Nova Escola Galega. ■